

MD-2012, Moldova, Chișinău,
str. Sfaturul Țării, 16Tel: 234 – 800; Fax: 225 – 442
E-mail: cpdom@mdl.net

18.02.2011 nr. 01-10/05
la nr. _____ din _____

Domnului Dumitru PULBERE
Președintele Curții Constituționale a Republicii Moldova

SESIZARE

privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul Familiei nr. 1316 din 26.10.2000, Legea ocrotirii sănătății nr.411 din 28.03.95, Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1994

Onorată Curte,

Avocatul parlamentar, Aurelia Grigoriu, în temeiul art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 din Codul jurisdicției constituționale și art. 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari solicită controlul constituționalității următoarelor prevederi:

1. cuvântul “**obligatoriu**” din alin.(1) art.13 din Codul Familiei nr.1316 din 26.10.2000;
2. sintagmei “**sînt obligate**” din prima propoziție și cuvântului “**obligatoriu**” din propoziția a doua a alin. (2) art. 46 din Legea ocrotirii sănătății nr.411 din 28.03.95;
3. sintagma “**sînt obligate**” din alin. (1) art.15 din Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1994.

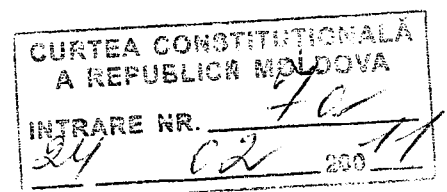
Obiectul sesizării

Prin Legea nr.1316 din 26.10.2000 a fost adoptat Codul familiei¹.

În conformitate cu prevederile art. 13 din Codul Familiei:

- (1) Persoanele care doresc să se căsătorească sînt supuse unui examen medical gratuit **obligatoriu**.
- (2) Rezultatul examenului medical se comunică numai persoanei examinate, eliberîndu-i-se un certificat ce atestă trecerea controlului respectiv, care se prezintă organului de stare civilă.

¹ M.O., 26.04.2001, nr. 47-48/210

Astfel, prin această prevedere se impune obligativitatea supunerii unui examen medical a persoanelor care doresc să înregistreze căsătoria, lipsa acestuia constituind, de fapt, o barieră pentru înregistrarea căsătoriei.

Întru implementarea Codului Familiei prin Legea nr. 1001 din 19.04.2002² au fost operate modificări în art. 46 alin. (2) din Legea ocrotirii sănătății nr.411 din 28.03.95, care are următorul cuprins:

"(2) Persoanele care se căsătoresc **sînt obligate** să se informeze reciproc despre starea sănătății lor. Pentru ocrotirea sănătății persoanelor care se căsătoresc și a urmașilor lor, unitățile medico-sanitare acordă consultații prenuptiale referitoare la căsătorie și la planning familial, efectuează examenul medical **obligatoriu** gratuit. Modul, termenul și volumul examenului medical al persoanelor care se căsătoresc sînt stabilite de Guvern."

De asemenea, obligativitatea efectuării examenului medical de către persoanele care doresc să se căsătorească se conține și în alin. (1) art.15 din Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1994³, care stipulează "persoanele care depun cerere de căsătorie **sînt obligate** să treacă examinarea medicală...".

Prin urmare, consider că aceste dispoziții legale urmează a fi supuse în cumul controlului constituționalității.

Circumstanțele pe care se întemeiază sesizarea

Respectarea și ocrotirea persoanei în Republica Moldova, conform art.16 din Constituție, este o îndatorire primordială a statului, iar Republica Moldova fiind un stat de drept, democratic, în contextul art.1 alin.(3), statuează principiul dreptății, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui drept valori supreme garantate de stat.

În opinia avocatului parlamentar prin prevederile legale, care constituie obiectul prezentei sesizării, se instituie o ingerință a Statului în exercitarea dreptului la căsătorie și dreptului la viața intimă, familială și privată. Prin urmare consider, că acestea contravin normelor constituționale, după cum urmează:

- art. 28, conform căruia, "Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată";
- art.48 alin.(2), care prevede, că "familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie".

De asemenea, aceste prevederi legale, aduc atingere și dispozițiilor actelor internaționale, la care Republica Moldova este parte. Or, în conformitate cu prevederile Legii Supreme, în cazul în care există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale (art. 4, alin.(2)).

Avocatul parlamentar susține că prin aceste reglementări se încalcă prevederile art. 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 23 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care statuează familia elementul natural și fundamental al societății și care are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

² M.O.,06.06.2002, nr.71-73/571

³ M. O., 02.03.1995, nr.13/127

Totodată, acestea generează și încălcarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care proclamă dreptul la respectarea vieții private și familiale (art.8), precum și dreptul la căsătorie (art.12).

Condiția încheierii căsătoriei o constituie consimțământul liber și deplin al viitorilor soți. Existența consimțământului valabil exprimat la încheierea căsătoriei este o condiție dirimantă, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 48 din Constituția Republicii Moldova, art. 11 din Codul Familiei al Republicii Moldova.

Importanța acestei condiții rezultă și din aceea că ea este înserată în cuprinsul Declarației Universale a Drepturilor Omului (art.16), Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice (art. 23), care stipulează "căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți".

Căsătoria, în esența sa, constituie o modalitate de dobândire a unui statut juridic prin formarea unei legături generatoare de solidaritate juridică între un bărbat și o femeie. Reglementările naționale și internaționale în acest domeniu stipulează că "familia constituie elementul natural și fundamental al societății " și este ocrotită de societate și stat"

Ocrotirea familiei în dreptul internațional are loc prin promovarea dreptului la căsătorie și respect pentru viața de familie.

În acest context, consider important de menționat că Comisia și Curtea europeană pentru drepturile omului au interpretat dreptul la respect anunțat de articolul 8(1) în lumina articolului 8 (2) conform cărora "nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept" .

Concluzionând, că este o încălcare a articolului 8 Curtea a declarat că "...dacă obiectul articolului 8 este în esență protejarea individului împotriva amestecului autorităților publice, acesta nu numai obligă statul să se abțină de la asemenea ingerințe: la acest angajament mai degrabă negative se pot adăuga obligațiile pozitive inerente cu privire la respectarea efectivă a vieții private sau de familie." (hotărârea X&Y v. Olanda din 26 martie 1985).

Așadar, Convenția cere Statului să întreprindă măsuri active pentru a permite indivizilor să-și exercite drepturile care le sunt acordate de articolul 8. Această obligațiune pozitivă poate include protejarea intereselor contra acțiunilor altor persoane particulare privându-le de folosirea efectivă a drepturilor lor.

După cum rezultă din jurisprudența Curții colectarea informațiilor cu privire la individ de către funcționarii Statului fără consimțământul lui afectează viața sa privată și decurge din prevederile art. 8. Astfel, consider că supunerea unui examen medical obligatoriu, chiar dacă este neînsemnat ar putea fi considerată o ingerință în viața privată.

În privința exercitării dreptului de a se căsători; Convenția europeană a drepturilor și libertăților fundamentale face trimitere, în principiu, la legea națională, dar jurisprudența de la Strasburg urmărește foarte îndeaproape atingerile susceptibile să fie aduse de legislatorul național. "Legile naționale ce reglementează exercitarea dreptului de a se căsători pot reglementa această exercitare, dar nu pot să-i aducă atingere în mod substanțial."

Curtea europeană pentru drepturile omului în spețele cu privire la corectitudinea aplicării normelor care vizează dreptul la căsătorie, la respect pentru viața de familie

consideră pozitivă implicarea statului în relațiile de familie și precizează că statul trebuie să faciliteze crearea familiilor ca una din libertățile fundamentale ale omului și ... să se abțină de la crearea oricăror bariere legislative pentru aceasta.

Conform art. 12 al Convenției europene a drepturilor omului, “începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept”. Astfel, Comisia și Curtea, ca organe internaționale de control, au sarcina de a verifica dacă dreptul de a se căsători este corect reglementat de legislația națională a statelor părți la Convenție și dacă există obstacole cu privire la exercițiul lui. Căsătoria este uniunea legală, liber consimțită între un bărbat și o femeie, cu scopul de a întemeia o familie.

Nu se consideră o încălcare a art. 12 din Convenție limitările bazate pe lipsa capacității sau consimțământului, de exemplu, interdicția căsătoriei minorilor sub o anumită vârstă, interdicția căsătoriei persoanelor afectate de deficiențe mentale care le-ar putea afecta consimțământul etc. Măsurile de planificare familială forțată sunt excluse. Campaniile informative ale statelor privind planificarea familială nu constituie încălcări ale acestui drept, atît timp cît ele nu conțin niciun element de constrîngere.

Așadar, condiția supunerii unui examen medical obligatoriu la înregistrarea căsătoriei nu se încadrează în limitările precitate.

Onorată Curte,

Avîndu-se în vedere cele expuse și în scopul asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului garantate de Constituția Republicii Moldova și de actele și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, în temeiul art. 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari,

SOLICIT

- a) Admiterea prezentei sesizări spre examinare;
- b) Exercițarea controlului constituționalității:
 1. cuvîntului “**obligatoriu**” din alin.(1) art.13 din Codul Familiei nr.1316 din 26.10.2000;
 2. sintagmei “**sînt obligate**” din prima propoziție și cuvîntului “**obligatoriu**” din propoziția a doua din alin. (2) art. 46 din Legea ocrotirii sănătății nr.411 din 28.03.95;
 3. sintagmei “**sînt obligate**” din alin. (1) art.15 din Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1994.

Cu respect,

Aurelia GRIGORIU,
Avocat parlamentar

Anexă:

1. Extras din Constituția Republicii Moldova, art. art.1, 4, 28, 48;
2. Extras din DUDO art. 16;
3. Extras din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.23;
4. Extras din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. art.8, 12;
5. Extras din Codul Familiei nr.1316 din 26.10.2000, art.13
6. Extras din Legea ocrotirii sănătății nr.411 din 28.03.95, art.46;
7. Extras din Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1994, art.15.

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului este republica.
- (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

- (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 48

Familia

- (1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.
- (2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.
- (3) Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege.
- (4) Copiii sînt obligați să aibă grijă de părinți și să le acorde ajutor.

2. Declarația Universală a drepturilor omului din 10.12.48

Articolul 16

1. Cu începere de la vîrsta nubilă, bărbatul și femeia fără nici o restricție în privința rasei, cetățeniei sau religiei, au dreptul să se căsătorească și să întemeieze o familie. Ei au drepturi egale la încheierea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei.
2. Căsătoria nu poate fi încheiată decît cu consimțămîntul liber și deplin al viitorilor soți.
3. Familia este elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.66

Articolul 23

1. Familia este elementul natural și fundamental al societății și are drept la ocrotire din partea societății și a statului.

2. Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nubilă.

3. Nici o căsătorie nu va putea fi încheiată fără consimțământul liber și deplin al viitorilor soți.

4. Statele părți la prezentul Pact vor lua măsurile potrivite pentru a asigura egalitatea în drepturi și răspunderi a soților în privința căsătoriei, în timpul căsătoriei și atunci când ea se desface. În cazul desfacerii, se vor lua măsuri pentru a se asigura copiii ocrotirea necesară.

4. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04.11.1950

Articolul 8.

Dreptul la respectare a vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 12.

Dreptul de căsătorie

Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.

5. Codul familiei nr. 1316 din 26.10.2000

Articolul 13.

Examenul medical al persoanelor care doresc să se căsătorească

(1) Persoanele care doresc să se căsătorească sînt supuse unui examen medical gratuit obligatoriu.

(2) Rezultatul examenului medical se comunică numai persoanei examinate, eliberîndu-i-se un certificat ce atestă trecerea controlului respectiv, care se prezintă organului de stare civilă.

(3) Modul, termenul și limitele examenului medical sînt stabilite de Guvern.

6. Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.95

Articolul 46.

Dreptul familiei la ocrotire a sănătății și la protecție socială

(1) Familia are dreptul la ocrotirea sănătății membrilor ei și la protecție socială.

(2) Persoanele care se căsătoresc sînt obligate să se informeze reciproc despre starea sănătății lor. Pentru ocrotirea sănătății persoanelor care se căsătoresc și a urmașilor lor, instituțiile medico-sanitare acordă consultații prenupțiale referitoare la căsătorie și la planning familial, efectuează examenul medical obligatoriu gratuit. Modul, termenul și volumul examenului medical al persoanelor care se căsătoresc sînt stabilite de Guvern.

(3) Persoanele care se căsătoresc, precum și soții, pot trece examene medicale și primi consultații medico-genetice în instituțiile medico-sanitare respective pentru depistarea alterărilor genetice din cariotipul lor, care duc la malformarea viitorului copil.

[Art.46 modificat prin Legea nr.1001-XV din 19.04.2002]

411/28.03.95 Legea ocrotirii sănătății //Monitorul Oficial 34/373, 22.06.1995

7. Legea privind drepturile copilului nr. 338 din 15.12.94

Articolul 15.

Obligațiunea părinților de a naște un copil sănătos

(1) Persoanele care depun cerere de căsătorie sînt obligate să treacă examinarea medicală în scopul depistării la ele a bolilor sau agenților patogeni ce pot fi transmiși copiilor. Rezultatele examinării sînt aduse la cunoștința tinerilor care vor să se căsătorească. Depistarea oricărei boli sau a agenților patogeni nu poate exclude căsătoria. În caz de depistare a dereglărilor genetice, care pot conduce la boli ereditare grave, nu se recomandă nașterea copilului.

(2) Femeia gravidă îndeplinește necondiționat indicațiile medicilor pentru asigurarea dezvoltării normale a fătului. Se recomandă abținerea de la consumul alcoolului, nicotinei și drogurilor în perioada gravidității.

(3) Părinții sînt obligați să respecte recomandările medicilor privind asigurarea dezvoltării normale a copilului în perioada pre- și postnatală. Respectarea tuturor cerințelor medicilor este stimulată de stat.

(4) Statul asigură persoanelor care se căsătoresc, precum și familiilor tinere, condiții necesare de examinare medicală.

[Art.15 modificat prin Legea nr.143-XVI din 02.06.06, în vigoare 30.06.06]

338/15.12.94 Lege privind drepturile copilului //Monitorul Oficial 13/127, 02.03.1995